

Van visie naar normen: Demetercertificering

Rienk ter Braake, coördinator Demetercertificering

Met zijn "Landbouwcurcus" in 1924 heeft Rudolf Steiner de basis gelegd voor de biologisch-dynamische landbouw. In deze cursus wordt een visie gegeven op een moderne landbouw. Veel van deze visie is nog steeds, of misschien wel juist nu, heel actueel.

In vier artikelen wil ik schetsen hoe een visie op landbouw uiteindelijk is vertaald in een aantal concrete Demeternormen, waar gecertificeerd biologisch-dynamische boeren zich aan hebben te houden. Drie eerdere artikelen over bedrijfsindividualiteit, levende bodem en eigenheid van het vee stonden in de afgelopen nummers van Dynamisch Perspectief. Hieronder een artikel over de ontwikkeling van boer en bedrijf.

Ontwikkeling van boer en bedrijf, de uitgangspunten

Citaat uit de Landbouwcurcus:

"... Laten we eens kijken naar een boer die over zijn akker loopt, zo'n boer die in de ogen van een geleerde niet geleerd is. Ja, die geleerde zegt wel dat een boer dom is, maar in werkelijkheid is dat niet waar, om de eenvoudige reden dat een boer – neemt u het mij niet kwalijk, maar het is zo – een meditant is. Wat hij afmediteert in zijn winternachten is werkelijk heel veel. En inderdaad maakt hij zich iets eigen als een soort verwerven van geestelijk inzicht. Hij kan het alleen niet uitspreken. Het is iets wat plotseling opduikt. Je loopt door het veld, en ineens is het er. Je weet iets, en je probeert het dan uit. Ik heb dat tenminste in mijn jeugd steeds weer ervaren toen ik onder boeren leefde. Het is werkelijk zo. En bij deze dingen moet worden aangeknoopt."

Steiner benadert een boer hier als een soort geleerde. Hoe komt hij daar nou bij? Wat zou een boer tot geleerde maken? Voor een boer geldt dat hij veel zal moeten leren. Niet persé uit boeken, maar vooral in de praktijk. Over je eigen grond, je eigen koeien en je eigen bedrijf. Je bouwt er een gevoel mee op en je leert door telkens weer nieuwe kennis en ervaring op te doen. Met nadruk op te doen.

Hier zou ik nou eens bij aan willen knopen. Onze kinderen zitten op een school van de Rozenkruisers. Met de klas gaan ze soms naar een tempel met een rozentuin. En in die tuin staat een fontein met drie stralen. Deze stralen staan symbool voor de drie attributen van God. De daad, de kennis en de liefde. Niet toevallig de uitwerkingen van willen, denken en voelen. Op verschillende plaatsen benadrukt Rudolf Steiner in zijn werken hoe belangrijk het is dat deze drie werkingen van de ziel in balans zijn. En dat maakt boeren wellicht zo "geleerd". Zo zou ik eens naar het preparaatgebruik willen kijken, als voorbeeld van biologisch-dynamische ontwikkeling. Niet alleen van de gewassen en de bodem, maar ook van jezelf.

Het preparaatgebruik, de Demeternormen

In de voorwaarden van Demeter Internationaal krijgen de biologisch-dynamische preparaten een apart hoofdstuk. Allereerst wordt gesteld dat de preparaten zo mogelijk op het eigen bedrijf worden gemaakt. De ingrediënten komen bij voorkeur van het eigen bedrijf. En de boer wordt uitgenodigd om te experimenteren en te observeren. De spuitpreparaten dienen passend te worden gebruikt. Koemestpreparaat dient tenminste eenmaal per jaar te worden gebruikt. En het kiezelpreparaat ook tenminste eenmaal per jaar. De

spruitpreparaten dienen te worden toegediend met schoon materiaal. Alle organische meststoffen dienen te worden behandeld met de compostpreparaten. Voor omschakeling naar Demeter moet het gehele areaal tenminste eenmaal zijn behandeld met het koemestpreparaat en met het kiezelpreparaat en het gehele areaal moet zijn behandeld met geprepareerde mest.

Telkens weer de discussie of de bd-landbouw en vooral het werken met de preparaten nu een vastgelegde methode is, of een ontwikkelingsweg met diverse invullingsmogelijkheden. En dat is dan weer het mooie. Als je die discussie los kunt laten en je eigen weg gaat met deze materie op de "geleerde" manier van de boer. Of dat nu met de klassieke bd-preparaten is, of met alternatieve vegetarische preparaten, of met energetische toepassing maakt daarbij wellicht geen verschil. Je zult erover moeten nadenken hoe je het wilt invullen. En waarom dan zo? Dat denken zet je om in doen. Het uitwerken tot in de fysieke handeling. En dan denk ik dat er weinig bd-boeren zijn die zonder gevoel met de preparaten werken. Dat zullen ook wel eens gevoelens zijn van wat ben ik hier nu helemaal aan het doen? Er is zoveel "belangrijker" werk te doen! Maar door middel van de preparaten worden boeren wel uitgedaagd om een balans te vinden tussen willen, denken en voelen. Een balans die betrekking heeft op dynamische landbouw, landbouw die leeft en zich ontwikkelt. Door boeren die daar leiding aan geven, geïnspireerd door kennis, praktijkervaring en gevoel.

De doelstelling van al deze Demeternormen op gebied van preparaatgebruik is het zekerstellen aan consumenten dat Demeterproducten worden geproduceerd op landbouwbedrijven vol levenskracht. Volwaardige producten met karakter.

Of de Demeternormen op gebied van de preparaten daartoe een passende bijdrage leveren is voor Nederland de vraag. Door de Demeterverplichting om preparaten te gebruiken is voor veel Demeterboeren wel een duidelijke keuze gemaakt. Doorgaan en het preparaatgebruik zelf aanpakken, of stoppen met Demeter en in vrijheid een eigen dynamische weg gaan.

Uit de preparatenschuur

Adrie Maas en Jola Meijer

Met deze rubriek willen we u op de hoogte houden van de preparatenbereiding door het jaar heen. Zo hebben we eind april de preparaten op Kraaybeekerhof opgegraven, samen met cursisten: het koemestpreparaat, het duizendbladpreparaat, het kamillepreparaat, het eikenschors- en het paardebloempreparaat. Dit zijn preparaten die overwinteren in de grond. Na het opgraven worden de meeste preparaten uit hun omhulling gehaald en bewaard in een turfkist in stenen potten. Vlak na het opgraven van de "winterpreparaten" hebben we het kiezelpreparaat ingegraven. In januari hadden we daarvoor bergkristal gestampt en vernalen. Het kiezelpreparaat overzomert een half jaar in de aarde. Rond die dag hebben we ook hertenblazen gevuld met duizendblad. De blazen hangen nu

tot eind september in weer en wind aan de dakgoot van het lesgebouw op Kraaybeekerhof, maar ook op de Wilhelminahoeve; daarna worden zij een half jaar ingegraven. We hebben deze activiteit met meerdere mensen samen gedaan. Het wordt dan een beetje een feestje. Het brandnetelpreparaat ligt inmiddels ook al in de grond. Met drie mensen hebben we brandnetel geoogst, die we een dagdeel hebben laten verwelken. In die tussentijd hebben we het brandnetelpreparaat juni 2006 opgegraven. Ieder preparaat heeft in principe een vaste plek op het landgoed, zodat het ook echt zijn eigen plek wordt. Het is belangrijk om de preparaten goed te markeren met palen. Het is weleens gebeurd dat het preparaat niet meer terug te vinden is, en dat is doodzonde.

De komende maand kijken we uit naar de valeriaan; deze bloeit zes weken. In deze tijd moet de pluk en het persen plaatsvinden.